

**KATARINA
TOSKIĆ**

advokatica Komiteta
pravnik za ljudska
prava – Jukom

Prekršajni postupak

Za prekršaj može da odgovara preduzeće, odgovorno lice u preduzeću i fizičko lice. Na primer, ugostiteljski objekat kao preduzeće odgovaraće za prekršaj ukoliko ne izda račun za pruženu uslugu. S druge strane, odgovorno lice odgovaraće za prekršaj ukoliko u preduzeću koje se bavi špedicijom naredi vožnju iako zna da vozač nije imao dovoljno sati odmora, dok bi fizičko lice u poslovanju moglo odgovarati, na primer, kao zaposleni vozač ukoliko bi korišćenjem službenog vozila načinilo saobraćajni prekršaj

Kada se spomenu prekršaji, većini je prva pomisao prelazak van pešačkog prelaza, vožnja automobila bez vezivanja sigurnosnog pojasa, prekoračenje brzine... Međutim, prekršaji u poslovanju malih i srednjih preduzeća vrlo su prisutni i obično interesovanje za njih dođe tek kada stigne poziv za sud. Najbolji način da izbegnemo susret sa prekršajima je poznavanje i poštovanje propisa, kako onih koji se odnose na sva pravna i odgovorna lica (na primer Zakon o računovodstvu), tako i onih koji se odnose na konkretnu oblast poslovanja (Zakon o ugostiteljstvu, Zakon o turizmu...). Učinjen prekršaj ne podrazumeva uvek da će se učinilac naći pred prekršajnim sudom.

Nekada se za prekršaj dobije prekršajni nalog i on sadrži tačan iznos novčane kazne i rok od osam dana za dobrovoljno namirenje. U ovom slučaju postoji mogućnost da se prihvati odgovornost za prekršaj i uplati iznos kazne, ili da se u roku od osam dana obratite sudu sa zahtevom za sudsko odlučivanje. Ukoliko prihvatite odgovornost i uplatite iznos, prekršajni postupak se neće pokrenuti i smatraće se da ste saglasni sa onim što piše u nalogu. Uplatom novčanog iznosa, ili prinudnom naplatom, završava se sve u vezi s tim prekršajem.

Tek u situaciji kada lice ne smatra da je učinilo prekršaj koji je naznačen u nalogu, i samoinicijativno u roku od osam dana uputi zahtev prekršajnom sudu, sud će pokrenuti postupak u kome će ispitati i odlučiti da li je prekršaj nastao i da li je označeni učinilac odgovoran. Dodatno, na poledini prekršajnog naloga bićete poučeni o mogućnosti da pokrenete prekršajni postupak i upozoreni na posledice nepostupanja.

S druge strane, za određene prekršaje ne može se izdati prekršajni nalog već se obavezno pokreće postupak pred prekršajnim sudom. Tako će organi uprave, ovlašćeni inspektori, javni tužilac, organi i organizacije koje vrše javna ovlašćenja podneti zahtev za pokretanje prekršajnog postupka direktno sudu. U tom slučaju, pred sudom se utvrđuje da li je učinjen prekršaj, kao i kazna u svakom konkretnom slučaju.

KO MOŽE DA ODGOVARA ZA PREKRŠAJ?

Za prekršaj može da odgovara preduzeće, odgovorno lice u preduzeću i fizičko lice. Na primer, ugostiteljski objekat kao

preduzeće odgovaraće za prekršaj ukoliko ne izda račun za pruženu uslugu. S druge strane, odgovorno lice odgovaraće za prekršaj ukoliko u preduzeću koje se bavi špedicijom naredi vožnju iako zna da vozač nije imao dovoljno sati odmora, dok bi fizičko lice u poslovanju moglo odgovarati, na primer, kao zaposleni vozač ukoliko bi korišćenjem službenog vozila načinilo saobraćajni prekršaj.

Odgovornost ovih lica razlikuje se i u tome što preduzeće za načinjen prekršaj odgovara sopstvenom imovinom, dok odgovorno i fizičko lice odgovaraju svojom, privatnom imovinom.

Interesantno je da se učinioци prekršaja (fizička lica, odgovorna lica u preduzeću ili preduzeće) u prekršajnom postupku pojavljuju pod nazivom *okrivljeni*, s obzirom da se izraz *okrivljeni* koristi kao opšti naziv za potencijalne učinioce krivičnog dela, privrednog prestupa ili prekršaja.

KOJE SANKCIJE SE MOGU IZREĆI ZA PREKRŠAJ?

Kada je poslovanje u pitanju, za svaki učinjeni prekršaj propisana je jedna ili više prekršajnih sankcija. To mogu biti kazne (kazna zatvora, novčana kazna ili rad u javnom interesu), opomena, kazneni poeni i zaštitne mere (zabrana vršenja određenih delatnosti, zabrana pravnom licu da vrši određene delatnosti, zabrana učestvovanja u postupcima javnih nabavki...).

KAKO SUD ODLUČUJE O KAZNI?

U većini slučajeva sud ima mogućnost da bira između dve ili više vrsta kazni, kao i visinu kazne.

Prilikom odlučivanja o sankciji, sud uzima u obzir sve okolnosti koje utiču na to da kazna bude veća ili manja, a naročito: težinu i posledice prekršaja, okolnosti pod kojima je prekršaj učinjen, stepen odgovornosti učinioца, raniju osuđivost, lične prilike učinioца i držanje učinioца posle učinjenog prekršaja. Kada odlučuje o visini novčane kazne, sud će uzeti u obzir i imovno stanje učinioца.

Na primer, ukoliko preduzeće koje se bavi ugostiteljstvom ne izda račun za pruženu uslugu propisana je kazna od 200.000 do 800.000 dinara. Sud će u ovom slučaju ceniti sve

- Kada je poslovanje u pitanju, za svaki učinjeni prekršaj propisana je jedna ili više prekršajnih sankcija. To mogu biti kazne (kazna zatvora, novčana kazna ili rad u javnom interesu), opomena, kazneni poeni i zaštitne mere (zabrana vršenja određenih delatnosti, zabrana pravnom licu da vrši određene delatnosti, zabrana učestvovanja u postupcima javnih nabavki...)

okolnosti i odrediti iznos kazne, koji može biti bilo koji iznos u propisanom rasponu. Sud neće dosuditi istu visinu novčanog iznosa malom ugostiteljskom objektu koji je tek osnovan u malom mestu, od strane mlade osobe kojoj je to prvo poslovanje, i koje je učinilo prekršaj bez namere da prouzrokuje posledice, kao što bi dosudio preduzeću koje posluje dugi niz godina, u svom vlasništvu ima lanac restorana i veliki broj zaposlenih, i godinama posluje stvarajući dobar profit. Sud odlučuje vodeći računa o svrsi sankcionisanja, jer veće preduzeće kazna i od 600.000 ne bi pogodila u onoj meri u kojoj bi pomenuto malo preduzeće pogodila kazna od 200.000 dinara, iako je tri puta manja.

OSLOBADANJE OD KAZNE I UBLAŽAVANJE KAZNE

U nekim okolnostima, međutim, sudu je data mogućnost da odmeri kaznu i ispod propisane, kao i da učinioca oslobodi od kazne. Tako, sud može učinioca osloboditi kazne iako je odgovoran za prekršaj (recimo, ako je prekršaj učinjen u nužnoj odbrani ili posledice prekršaja toliko teško pogađaju učinioca da dodatno izricanje kazne ne bi bilo potrebno), ili ublaži kaznu tako što će odrediti kaznu manju od propisane, ukoliko utvrdi da prekršajem nisu prouzrokovane teže posledice i da postoje olakšavajuće okolnosti koje ukazuju na to da se i blažom kaznom postiže svrha kažnjavanja.

SPORAZUM O PRIZNANJU PREKRŠAJA

Kada je već pokrenut prekršajni postupak, postoji mogućnost da se dogovorite s drugom stranom (podnosiocem zahteva za pokretanje prekršajnog postupka) o ishodu (sankciji). Sporazum može biti koristan jer ubrzava postupak i troškovi su manji nego oni koji bi nastali vođenjem postupka pred sudom. Takođe, sporazumom se može postići manja kazna od propisanog minimuma za taj prekršaj, kao i to da zaštitna mera ne bude izrečena onda kada zakon nalaže, pa se ona praktično može izbeći sporazumom.

O sporazumu se dogovaraju strane u postupku: podnositelj zahteva i učinilac prekršaja (može prisustvovati i advokat), i sporazum mora obuhvatiti zakonom propisanu sadržinu.

U tom slučaju, sud će samo ispitati da li je sporazum sačinjen u skladu sa zakonom i doneće presudu kojom usvaja

sporazum: učinioca oglašava odgovornim i izriče mu dogovorenu kaznu.

DA LI JE PREKRŠAJ ZASTAREO?

Prekršaj može da zastari, a rokovi zastarevanja razlikuju se u zavisnosti od različitih prekršaja.

Kod prekršaja, propisani rokovi zastare su kraći i opominju sud da preduzima radnje, te se prekidaju svakom radnjom suda i počinju iznova da teku, a dovode do zastarevanja tek ako sud ne učini ništa povodom vođenja postupka. Za razliku od njih, rokovi apsolutne zastare su duži jer teku nezavisno od toga da li je sud ažuran ili ne, i postavljaju rok u kome sud u svakom slučaju mora okončati postupak.

Na primer, ako je rok zastarevanja pokretanja i vođenja postupka jedna godina od dana učinjenog prekršaja, a apsolutni rok dve godine, u primeni to može izgledati ovako: Ukoliko ste učinili prekršaj 15. septembra 2021. godine, a poziv od suda, kao prvu preduzetu radnju povodom ovog prekršaja, dobijete 30. novembra 2022. godine, pokretanje ovog prekršajnog postupka je zastarelo, s obzirom da sud duže od godinu dana nije preduzeo nijednu radnju u cilju pokretanja postupka. Međutim, ako vas je sud dva puta pozivao do 16. septembra 2022. godine (bez obzira na to da li ste se odazvali ili ne), neće se smatrati da je pokretanje prekršajnog postupka zastarelo, jer je sud preduzimao radnje u cilju vođenja postupka. Tada ćemo reći da je rok od godinu dana prekinut svakim pozivanjem, te je počinjao ponovo da teče posle svakog upućenog poziva. Ipak, bez obzira na radnje pozivanja i ostale radnje suda, sud mora okončati postupak u roku od dve godine od dana kada je učinjen prekršaj, jer će u suprotnom nastupiti (apsolutno) zastarevanje vođenja postupka. U navedenom primeru, postupak se mora okončati pravnosnažnom presudom do 16. septembra 2023. godine.

Sa druge strane, zastarelost izvršenja kazne i zaštitne mere znači da se, iako je izrečena, sankcija neće izvršiti po isteku roka zastarelosti. Ovaj rok iznosi godinu dana od dana pravnosnažnosti odluke, a u svakom slučaju, izvršenje zastareva kada proteknu dve godine.

Ovu oblast smo detaljnije obradili u "Vodiču kroz privredno kaznene postupke – prekršaji i privredni prestupi" koji možete pronaći na sajtu Jukoma (www.yucom.org.rs).